



1.4.2014

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 12/2014 vp)

1) Hallituksen esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ammatillisesta koulutuksesta annettuun lainsäädäntöön tutkintojärjestelmän kehittämistä aiheutuvia muutoksia. Keskeisiä kehittämisen kohteita ovat:

- 1 tutkintorakenteen ja tutkintojen työelämävastaavuus sekä kyky reagoida muutoksiin,
- 2 tutkintojärjestelmän kokonaisuus ja tutkintorakenteen selkeys,
- 3 tutkintojen kokonaisuus ja
- 4 tutkintorakenteen ja tutkintojen joustavuus.

Tutkintojärjestelmän kehittämishanke -kokonaisuudessa (TUTKE) esitetyillä muutoksilla luodaan puitteet nykytilaa selkeämmälle ja työelämän vaatimuksia vastaavalle tutkintorakenteelle sekä tutkintojen perusteiden uudistamiselle. Uudistuksen myötä kaikessa toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa on tarkoitus siirtyä osaamisperusteisuuteen, tutkinnon osiin perustuvaan rakenteeseen, lisätä tutkintorakenteen ja tutkintojen työelämävastaavuutta sekä nopeuttaa tutkintorakennetta ja tutkintoja koskevaa päätöksentekoa. Esitys vaikuttaa positiivisesti myös opiskelijoiden valinnan mahdollisuuksiin ammatillisessa koulutuksessa.

Opetushallitus pitää hallituksen esitystä työelämän ja ammatillisen koulutuksen kehittämisen kannalta tarpeellisena ja oikean suuntaisena. Opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksien lisäämisellä on pedagogisesti merkittäviä vaikutuksia.

2) Hallituksen esitys selkeyttää ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lainsäädäntöä, tutkintorakennetta ja tutkintojen perusteita sekä osaamisperusteisuutta koskevan sääntelyn osalta. Tutkintotyypit (amatillinen perustutkinto, ammattitutkinto sekä erikoisammattitutkinto) säilyttäisivät aikaisempaan tapaan asemansa rakenteen osina. Amatillinen perustutkinto voitaisiin nykytilaa vastaavasti suorittaa ammatillisena peruskoulutuksena tai ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomana näyttötutkintona. Ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto voitaisiin jatkossakin suorittaa vain näyttötutkintona.

Oppisopimuskoulutukseen liittyvää lainsäädäntöä ei tutkintorakenteen kehittämistyössä ole nostettu esille. Opetus- ja kulttuuriministeriö on osoittanut oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen erillisrahoitusta ja lainsäädäntötyö käynnistettäneen myöhemmin hankkeissa saatujen tulosten pohjalta.

Opetushallituksen näkemyksen mukaan tutkintorakennetta koskeva perusratkaisu, perustutkinto, ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto, on onnistunut ja vastaa työelämän tarpeita. Opetushallitus pitää tärkeänä, että oppisopimuskoulutusta kehitetään käynnistyneiden hankkeiden tulosten pohjalta myös säädöspohjaisesti.

3) Tutkintorakenteen valmistelun läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja toimivaltuuksien selkeyttämiseksi esitetään, että Opetushallituksen rooli tutkintorakenteen valmistelussa kirjattaisiin lakiin. Tutkintorakenteesta päättämistä koskevassa sääntelyssä määriteltäisiin nykyistä tarkemmin, mistä rakenteeseen liittyvistä asioista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, mistä asioista ministeriö voi antaa tarkempia säädöksiä ja mitkä asiat kuuluvat Opetushallituksen päätösvaltaan.

Tutkintorakenteen muutosten valmistelu on opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Opetushallituksen välisellä tulossopimuksella sovittu Opetushallituksen tehtäväksi. Tutkinnon perusteet on nykyisessä ammatillisesta koulutuksesta koskevassa lainsäädännössä asetettu Opetushallituksen määräysvaltaan. Ammatillisten tutkintojen tutkintorakenteeseen kuuluu 52 ammatillista perustutkintoa, 192 ammattitutkintoa ja 130 erikoisammattitutkintoa. Hallituksen esityksen toimeenpano edellyttää kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteiden tarkistamista 1.8.2015 mennessä sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteiden tarkistamista 1.8.2018 mennessä.

Lainsäädäntöön, tutkintorakenteeseen, tutkintojen perusteisiin ja terminologiaan luotava selkeys on kaikkien toimijoiden etu ja helpottaa myös hallinnon työtä. Selkeät säännökset, rakenne ja terminologia tehostavat pitkällä tähtäimellä tutkinnon perusteiden laadintaprosessia ja keventävät hallinnollisen työn määrää.

Opetushallitus pitää hyvänä, että tutkintorakenteeseen ja tutkintojen perusteisiin liittyvät vastuut ja sisältökysymykset on kirjattu lainsäädäntöön selkeästi.

4) Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmään esitettyjä muutoksia on pidetty järjestetyn lausuntokierroksen aikana pääosin kannatettavina ja esitettyjä muutoksia oikean suuntaisina. Joissakin lausunnoissa toivottiin tutkintojärjestelmän uudistamisen esitettyä nopeampaa reagointikykyä tekemättä kuitenkaan valmistelussa olleeseen lakiin konkreettisia esityksiä. Eräissä lausunnoissa on esitetty osaamispisteiden (opintosuoritusten eurooppalainen siirtojärjestelmä ECVET) käyttöönottoa myös näyttötutkintojen mitoituksessa. Hallituksen esitys ei sisällä asiasta tältä osin esitystä. Osaamispisteiden käyttöönoton arviointi on työn alla opetus- ja kulttuuriministeriön 11.3.2014 asettaman näyttötutkintojärjestelmän kehittämisryhmän työssä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on lisäksi asettanut 23.9.2013 ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamista valmistelevalle työryhmälle. Tutkin-

toihin liittyvät rahoitusta koskevat muutostarpeet ovat arvioitavina tämän työryhmän työskentelyn puitteissa. Työ etenee hallituksen rakennepoliittisen ohjelman sekä kehysriihen linjausten suuntaisena.

Opetushallitus pitää valiokunnan käsittelyssä olevaa hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

5) Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus edistävät koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta sekä koulutuksen laadullista ennakointia koulutustoimikuntajärjestelmän avulla. Ennakoinnilla parannetaan päätöksenteon tietopohjaa. Laadullisella osaamistarpeiden ennakoinnilla tuotetaan tietoa työelämässä tarvittavasta osaamisesta sekä siitä millaisten tietojen, taitojen ja osaamisen tulisi nousta esiin koulutuksessa ja tutkintojärjestelmässä. Tietoa tuotetaan koulutuksen sisällölliseksi kehittämiseksi ja tulokset kerrotaan mm. tulevaisuudessa tarvittavien osaamisten kuvauksina. Opetushallitus vastaa tutkintojen perusteiden ohella koulutustoimikuntajärjestelmän käytännön prosesseista ja tukee koulutustoimikuntia laadullisessa ennakoinnissa.

Hallituksen esityksen käytännön toimeenpano edellyttää tutkintorakenteen ja perusteiden muutosten ohella siirtymävaiheessa merkittävän määrän muuta Opetushallituksen vastuulla olevaa hallintotyötä, mm. ammatillisen koulutuksen järjestäjien, tutkintoimikuntien (147), koulutustoimikuntien (26) ja työelämän edustajien kouluttamista. Lisäksi tarvitaan muutoksia voimassa oleviin määräyksiin ja informaatio-ohjauksen välineisiin. Tutkinnon perusteiden uudistaminen osuu ajankohtaan, jossa Opetushallituksessa on käynnissä tutkinnon perusteiden siirtäminen sähköiseen muotoon. Parhailaan on myös käynnissä Opetushallituksen yhteyteen sijoitettavan aikaisemman osaamisen hyväksilukemista edistävän toiminnon valmistelu (hallituksen rakenne-poliittinen ohjelma; toimenpide 1.5.c).

Vaikka tutkintojen perusteet uudistetaan porrastaen ne ajankohtiin, jolloin työelämän osaamistarpeet muutoinkin edellyttäisivät muutoksia kyseisen tutkinnon perusteisiin, on työmäärä suuri suhteutettuna käytettävissä oleviin henkilöresursseihin, virastossa käynnissä oleviin muihin muutoksiin (Koulutuksen arviointikeskus) sekä hallinnon tuottavuustavoitteiden toimeenpanoon.

Opetushallitus on ollut mukana TUTKE valmistelussa eikä esitä muutoksia hallituksen esitykseen.

Hallituksen esitykseen liittyvistä muutoksista aiheutuu Opetushallitukselle siirtymävaiheessa kuitenkin merkittävä määrä lisätyötä. Samanaikaisesti opetushallinnon toimintojen uudelleen järjestely ja tuottavuustavoitteiden toimeenpano kaventavat Opetushallituksen toimintaresursseja.

Opetushallitus katsoo, ettei se voi toimeenpanoviranomaisena taata selviytävänsä kaikista HE 12 / 2014 vp tehtävistä ongelmitta tehtävien vaatimalla tavalla.

Opetushallitus

Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki, puhelin 029 533 1000, faksi 029 533 1035, etunimi.sukunimi@oph.fi, www.oph.fi

Utbildningsstyrelsen

Hagnäskajen 6, PB 380, 00531 Helsingfors, telefon 029 533 1000, fax 029 533 1035, fornamn.efternamn@oph.fi, www.oph.fi